

INFLATIE

Op dat moment was, als gevolg van de binnenlandse troebelen en de desorganisatie van het economisch leven, van het vertrouwen in de waardevastheid van de mark al niet veel overgebleven. Successieve Duitse regeringen hadden de gemakkelijkste oplossing gekozen: begrotingstekorten waren met nieuw-gedrukte bankbiljetten z.g. gedekt. De inflatie had onzekerheid, de onzekerheid nieuwe inflatie geschapen en het tempo van die inflatie was van kwartaal tot kwartaal sneller geworden. Toen het Ruhrgebied bezet werd, moest men voor één Amerikaanse dollar al 10 000 Mk neertellen. Maar die bezetting ondermijnde het vertrouwen in de valuta nog verder; de Duitse regering die tot passief verzet in het Ruhrgebied opgeroepen had en, als uitvloeisel daarvan, de stilgelegde industrie moest steunen, liet per dag alleen al voor de financiering van die steun voor een waarde van ca. f 30 mln aan nieuw papiergeld drukken. In marken uitgedrukt, stegen de geldswaarden tot astronomische bedragen. In augustus '23 was een situatie ontstaan waarbij de *Reichsbank* dagelijks tussen de 40 en 50 miljard aan papieren marken in omloop bracht. Alle spaarsaldo's, vrucht veelal van een noeste arbeid van generaties, hadden hun waarde verloren; buitenlanders, ook Nederlanders, kochten in Duitsland voor een appel en een ei kostbare bezittingen op; de middenstand werd er totaal geruïneerd. Toen eindelijk een nieuwe mark ingevoerd werd en het productieproces in valutaopzicht weer een grondslag kreeg die stabiel bleek te zijn, werd bepaald dat men voor elke *Rentenmark* duizend miljard aan oude marken moest neertellen. Dat eindpunt van de meest groteske en sociaal-verwoestende inflatie die zich waar ook ter wereld ooit voorgedaan heeft, werd op 20 november 1923 bereikt.

Elf dagen tevoren, op 9 november, was Duitsland opgeschrikt door het bericht dat zich in München een *Putsch* had voorgedaan van rechts-extremistische groepen onder aanvoering van zekere Adolf Hitler, leider van een beweging die in Beieren meer en meer van zich had doen spreken, de *Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei* of NSDAP.

Van Braunau naar München

Het was Erich Eyck, de geschiedschrijver van de Weimar-republiek, die in verband met Hitler een passage aanhaalde uit Goethe's autobiografie waarin deze, vermoedelijk vooral beïnvloed door het gadeslaan van Napoleons opkomst en ondergang, geschreven had over menselijke persoonlijkheden waarin een geheimzinnige, demonische kracht domineerde: